

השני • אמה ארכו ואמה רחבו (שמות ל ב)
 אמת בצעק (ירמ' נא יג) באמת איש (רב' ג יא) •
 השלישי • אמתו בלהה (בראשית לג) את בתו
 לאמה (שמות כא ז) והשלח את אמתה (שם ב
 ה) שתי האמהות (בראש' לא לג) לעיני אמהות •
 עבדיו (ש"ב ו כ) ואמהתיה מנהגות כקול יונים
 (נחום ב ח), פתרון אמה כמו שפחה אבל נראין
 שתי לשונות אמהי ואמהותי •

הרביעי • שבחיהו כל האמים (תהלים קז א)
 ראש אמות בית אב (במדבר כה פו) די כל עם
 אמה ולשן (דניאל ג כב) • לאומים ואמים וגוים
 קרובי ענין המה •

ההמישי • אם בחקותי הלכו (ויקרא כו ג) אם
 ישמעו ויעבדו (איוב לו יא) ואם לא ישמעו (שם
 לו יב) הענין יורה עליהם, אבל יש לאם מחלקות
 ותוצאות: אם תאבו ושמתם (ישעיה א יט) ואם
 תמאנו ומרתם (שם א ד), מלת אם ענין אחד
 ומראה אחד לה • אבל בנפית אליה. מיתר המלים
 יוציאוה ממשפחה ומשכנה אחרי ענינם ונסור
 מושביה תשוב לענינה הראשון. וכאלה הם המלים
 אשר ימשכנה: כי לא אצונך עד אשר אם עשיתי
 (בראשית כח פו) לא אוכל עד אם דברתי דברי
 (שם כד לג) עד אם כלו לשתות (שם כד יט) •
 וכאלה הרבה • וחלופם, אם ארץ מאסליה (ירמ'
 ב לא) אם יכין שאר לעמו (תהלים עח ד) אם
 בשרי נחוש (איוב י יב) • וחלופם, אם ישמעו
 ואם יהדלו (יחזקאל ב ה) • וחלופם, אם רחץ
 אדני את צאת בנות ציון (ישעיה ד ד) אם תקפול
 אלוה רשע (תלים קל"ט יט) וכאלה הרבה • וחלופם
 האם אין עורתי בי (איוב ו יג) האם תמנו לגוע
 (במדבר יו כח) כי אם יש אחרית (משלי כג יח) •
 נשוב לענין ראשון •

אמל • מה אמלה לבתך (יחזקאל כו ל) מה
 היהודים האמללים (נחמיה ג לר) אמללה יולדת
 השבעה (ירמ' פו ט) כי אמלל אני (תהל' ו ג) ענין
 הלש ורשיי המה, והפותרים חלקה לשני מחלקות
 ראויה למיאר אחד הואיל והענין תלוי מן המלה •

מבלעדי הוויין עומדת על עמדה ועל אמתה להיות
 פתרונה ככבש אלוף ככבש גדול לב • והשקה מגרעת
 חו"ו פה כמגרעת ווי חמלים האלה: אדם פסדה
 וברקת (שמות כח יו) לשם שבו ואחלמה (שם
 כח יט) תרשיש שהם וישפה (שם לט יג) ראובן
 שמעון לוי ויהודה (שם א ג) משפס גר יהום
 ואלמנה (דברים כו יט) לא השקם כרה ואין כה
 משפס הלשון הלא זה ארח הסדר וכה משפסו
 באמרו לשם שבו ואחלמה לולי הווי של ואחלמה
 לא נגרעה וו משבו, וכמהו אדם פסדה וברקת
 לולי הווי של וברקת לא נחסר וו מפסדה, וכמהו
 ראובן שמעון לוי ויהודה לולי וו של ויהודה לא
 נחסר וו משמעון ולוי, וכמהו משפס גר יהום
 ואלמנה לולי וו של ואלמנה לא נחסר וו מיהום,
 ורוב הדברים והשמות הסמוכים כה זה אחר זה
 כה משפס אבל לא יקרה מקרה זה לשני דברים •
 כי אם לשלשה ומעלה • ולולי הוויין אשר יחתמו
 המלים האחרונים לא נחסרו התיכונים, על כן
 ככבש אלוף לא יבא עמהם ולא יעלה במספרם •
 ולא יתכן להיות פתרונם כי אם כמכתבן ואני ככבש
 אלוף וגם יוכל לבבוח יוכיח •

השלישי • החרש ואאלפך בינה (איוב לג לג)
 פן תאלף ארחותיו (משלי כב כה) כי יאלף עונך
 סך (איוב פו ה) ענין לימוד הם • ויש מגוהרם
 מלין גרועי אלפין ואלה הם • מלפנו מבהמות
 הארץ (שם לח יא) וכמהו בנוי להלפיות (שיר ד ד) •
 הרביעי • שגר אלפך (דברים ז יג) האלפים
 והעירים (ישע' ל כד) באין אלפים אנוס גר (משלי
 יד ד) אלופינו מסובלים (תהלים קמד יד) לשון
 שוורים הם •

אליץ • ותאלצהו (שופטים פו פו) אין למלה
 זו דמיון בתורה אבל ענינה יורה עליה • ותאלצהו
 כמו ותרחקה ותציקהו •

אם • מתחלק לחמש מחלקות: האחד, אם
 הבנים שמחה (תהלים קיג ט) לאמתם יאמרו
 (איכה ב יב) לא תקח האם על הבנים (דברים כב
 ו) כמשמעו •

המבאר

ע"ל • תעל נפל אשת [תחלים מו ט] אכר רש' • ופיש כחם
 ככבש ואלוף הוא שור אף כאן נפל ואשת עכ"ל • ונראה כי מ"ם
 נפל בדפוס וצ"ל שם ופידש כחם בשם ר' יהודה בן קריש ככבש
 ואלוף כמו ככבש ושור וכו' •

לב) ה"ל רש"י שם • דגש יהודה בן קריש פתרוהו ככבש
 וסר כי אלוף כמו שגר אלפך • ואע"פ שלא נאמר ואלוף יש
 לנו כחצא בו שמש ירח עמד וזולה • כחם ענר כן אצפנף •
 ופחם פתר ככבש אלוף כבש גדול ויונק כסייעו כאמר בחור •